

ISBN 978-86-80186-74-0

9 788680 186740

SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI
I PERSPEKTIVE

SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW
CHALLENGES AND PERSPECTIVES

SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI
I PERSPEKTIVE

SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW
CHALLENGES AND PERSPECTIVES

Beograd, 2024.

**SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI
I PERSPEKTIVE IV**

**SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW
CHALLENGES AND PERSPECTIVES IV**

Institut za uporedno pravo
Institute of Comparative Law

**SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI
I PERSPEKTIVE IV**

**SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW
CHALLENGES AND PERSPECTIVES IV**

Urednik/Editor:
Dr Miloš Stanić

Beograd, 2024.

SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI I PERSPEKTIVE IV
SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW CHALLENGES AND PERSPECTIVES IV

Izdavač / Publisher

Institut za uporedno pravo, Beograd / Institute of Comparative Law, Belgrade

Za izdavača / For the Publisher

Prof. dr Jelena Čeranić Perišić, direktor

Redakcioni odbor / Editorial Committee

Prof. dr Bojan Urdarević, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Prof. dr Velibor Džomić, Fakultet za državne i evropske studije, Podgorica

Dr Katarina Jovičić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Mina Zirojević, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Vesna Čorić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Doc. dr Jelena Vukadinović Marković, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Dragan Prlja, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Savo Manojlović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Iva Tošić, Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd

Dr Jovana Rajić Čalić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Bogdana Stjepanović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Jovana Misailović, LL.M, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Ivana Radomirović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Milena Momčilov, Institut za uporedno pravo, Beograd

Anja Bezbradica, Institut za uporedno pravo, Beograd

Recenzenti / Reviewers

Prof. dr Vladan Petrov, sudija Ustavnog suda; Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Dr Miroslav Đorđević, potpredsednik Visokog saveta tužilaštva;

Institut za uporedno pravo, Beograd

Prof. dr Mladen Milošević, dekan Fakulteta bezbednosti Univerziteta u Beogradu

Prof. dr Miloš Stanković, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Prof. dr Božidar Otašević, Kriminalističko-policijski univerzitet

Dr Jelena Kostić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Urednik / Editor

Dr Miloš Stanić

Tehnički urednik / Technical editor

Đorđe Marjanović

Tehnička priprema / Design

„Dogma“ Beograd

Štampa / Print

„Birograf Komp D.O.O“ Beograd

Tiraž / Edition

150

ISBN 978-86-82582-27-4

DOI 10.56461/ZR_24.SF

Ovaj zbornik radova nastao je u okviru naučnoistraživačkog rada Instituta za uporedno pravo koji finansira Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije prema Ugovoru o realizaciji i finansiranju naučnoistraživačkog rada NIO u 2024. godini (evidencioni broj: 451-03-66/2024-03/200049 od 5. 2. 2024).

© Institut za uporedno pravo, 2024. Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može biti reprodukovano, presnimavan ili prenošen bilo kojim sredstvom – elektronskim, mehaničkim, kopiranjem, snimanjem, ili na bilo koji drugi način bez prethodne saglasnosti autora i izdavača.

SADRŽAJ / CONTENTS

PREDGOVOR	7
Samir Aličić - POKOLJ NAVIJAČA NUCERIJE U POMPEJI 59 GODINE NOVE ERE – PRAVNI ASPEKTI.....	9
Filip Blagojević - SLUČAJ „KOLUBARA” Evolucija ili odstupanje u disciplinskoj praksi FSS?.....	19
Vladimir Čolović - KONTROVERZNE KLAUZULE U UGOVORIMA O TRANSFERU FUDBALERA.....	43
Đorđe Marjanović - DOMAĆI I UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI NORMIRANJA I PRIMENE ZAŠTITNE MERE ZABRANE PRISUSTOVANJA SPORTSKIM PRIREDBAMA.....	59
Vladimir Mikić - SPORT KAO USTAVNA KATEGORIJA: UPOREDNA PANORAMA.....	81
Filip Mirić - KRIVIČNOPRAVNI ASPEKTI NASILJA NA FUDBALSKIM TERENIMA.....	93
Milena Momčilov, Ana Knežević Bojović - PRAVILA O FINANSIJSKOJ ODRŽIVOSTI I LICENCIRANJU FUDBALSKIH KLUBOVA KAO SREDSTVO OČUVANJA NJIHOVE STABILNOSTI I SOLVENTNOSTI.....	101
Miroslav Sever - BEZBEDNOST I SIGURNOST KAO IMPERATIV FUDBALSKIH TAKMIČENJA.....	119
Miloš Stanić - VEŠTAČKA INTELIGENCIJA, NUŽNOST SRPSKOG FUDBALA-PRAVNI ASPEKTI.....	131
Dejan Šuput - FK „KOLUBARA” PROTIV FSS Odluka CAS kao prekretnica u sankcionisanju povrede integriteta fudbalskih utakmica....	141
Ljubomir Tintor - MOGUĆI PRAVCI REFORME PRAVILA FIFA O IGRANJU ZA REPREZENTACIJU.....	169

KONTROVERZNE KLAUZULE U UGOVORIMA O TRANSFERU FUDBALERA

Sažetak

Sastavni elementi ugovora o transferu igrača mogu biti i kontroverzne klauzule koje ne predstavljaju uobičajene odredbe ovih akata, već se radi o uslovima pojedinih fudbalera koji su vezani za zahteve koji su, najblaže rečeno, specifični, a vezani su za činjenicu da su ti igrači svesni da su veoma kvalitetni i da njihovo angažovanje predstavlja poseban dobitak za klub, pa zbog toga i postavljaju te zahteve koji nisu vezani samo za novac. Postavlja se pitanje zakonitosti tih odredbi u smislu moguće ništavosti ugovora. Isto tako, postavlja se pitanje da li su te odredbe nepoštene, obzirom da se tim igračima, na taj način, utvrđuje poseban status u odnosu na druge igrače, ali i u odnosu na klub. Da li će ti zahtevi biti usvojeni, zavisi od volje kluba, što znači da je za njihovo regulisanje potrebna saglasnost volja. U radu se navode pojedini ugovori najpoznatijih fudbalera u kojima su sadržane navedene klauzule, a analiziraju se i akti FIFA i Fudbalskog saveza Srbije koji regulišu sadržinu i status ugovora o transferu igrača. Autor navodi i mogućnost definisanja moralnih klauzula kao instrument kojim se štiti klub. Takođe, pažnja je posvećena i opštim pravilima u ovoj oblasti.

Ključne reči: fudbal, ugovor, transfer, kontroverzne klauzule, moralne klauzule.

1. UVOD

Ugovori o transferu igrača, uopšte, vezani su za primenu pravila koja imaju svoj osnov u opštim pravilima obligacionog prava, kao i drugih naučnih disciplina, ali se, takođe, na njih primenjuju i posebna pravila koja oslikavaju svu specifičnost ovih ugovora, čije karakteristike vezujemo za sport uopšte, ali i za određene aspekte pojedinih sportskih disciplina koje nam pokazuju da je neminovno uzeti u obzir i one elemente koji nemaju direktne veze sa bavljenjem sportom. Naročito u fudbalu su prisutni takvi ugovori. Sigurno je da ugovori o transferu fudbalera moraju biti u skladu sa pravilima kao i svaki drugi ugovor. To znači da se moraju poštovati propisi koji uređuju na opšti način ove akte, kao i propise koji se odnose samo na specifičnosti ovih ugovora u sportu, konkretno u

* Doktor pravnih nauka; naučni savetnik, redovni profesor. Pravni fakultet Univerziteta Union Beograd; mail: vladimir.colovic@pravnofakultet.edu.rs. <https://orcid.org/0000-0002-2016-1085>.

fudbalu. Ali, moramo uzeti u obzir i činjenicu da fudbal kao sportsku disciplinu ili igru prati i komercijalizacija, koja je proizvod ogromnih ulaganja koja se vrše u fudbal, tako da se izdavaju bogati sportski klubovi koji diktiraju ne samo razvoj ovog sporta, način takmičenja, već i način transfera pojedinih fudbalera, koje prati zaključenje ugovora u kojima su predviđene velike svote novca koje predstavljaju cenu za prelazak fudbalera iz jednog u drugi klub.¹ Međutim, ove ugovore karakterišu i posebne klauzule, kao što su otpusna i otkupna klauzula, klauzula o promenjenim okolnostima, kao i druge klauzule koje se definišu kako bi moglo doći do transfera fudbalera, ali i zaštite klubova. Međutim, ove ugovore karakterišu i posebna kontroverzne, specifične, a nekad možemo reći i čudne klauzule koje su „rezervisane“ samo za transfer pojedinih igrača koji po kvalitetu, pa, samim tim i vrednosti, odskakuju od ostalih igrača. Postavlja se pitanje da li su one dozvoljene, odnosno da li one mogu biti predviđene u ovim ugovorima. Sigurno je da stranke mogu svojom voljom definisati ovakve klauzule i ukoliko se postigne saglasnost volja oko njih, ugovor je važeći. No, da li je uvek tako. Da li propisi koji regulišu ove ugovore definišu i dozvoljavaju ovakve klauzule. U Republici Srbiji se različiti zakonski propisi primenjuju na ugovore o transferu fudbalera. To znači da se u ovoj oblasti primenjuju Zakon o obligacionim odnosima (dalje: ZOO)², Zakon o sportu (dalje: ZS)³, Pravilnik o registraciji, statusu i transferu igrača Fudbalskog saveza Srbije (dalje: Pravilnik FSS)⁴, Pravilnik FIFA (dalje: FIFA Pravilnik)⁵, kao i drugi propisi koji na opšti ili poseban način uređuju ovu materiju. Sadržina ugovora o transferu fudbalera mora da prati navedene propise, kako bi ugovor bio validan, odnosno kako bi igrač bio registrovan za fudbalski klub. Navedene kontroverzne klauzule su sastavni deo ovih ugovora, koje zaključuju veliki i moćni klubovi sa najkvalitetnijim i poznatim fudbalerima. One moraju imati svoje uporište u propisima i opštim pravilima. Pa čak i druge klauzule, kao što su otkupna i otpusna, predstavljaju deo ovih ugovora, iako se postavlja pitanje njihove zakonitosti i mogućnosti njihove primene. Klauzule koje se odnose na iznos transfera, kao i nastupanja igrača na utakmicama su odredbe koje su redovne i koje su u skladu sa navedenim propisima. Ali nisu uobičajene kontroverzne klauzule, koje su proizvod neobičnih zahteva i potreba kako fudbalera, tako i klubova. Kako smo rekli, te klauzule su kontroverzne, na taj način, da se mogu definisati i čudnim i neuobičajenim. Ponovićemo ove klauzule se nalaze samo u ugovorima fudbalera koji su najbolji na planeti, odnosno kojima klubovi „izlaze u susret“, jer zbog njihovog kvaliteta, prihvataju da u ugovoru definiše takve uslove, kako bi igrač uopšte nastupio u njihovom dresu.

¹ H.Horak, I.Štulec, D.Naletina, I.Čizmić (2024), „The Legal and Economic Aspects of Transfers of Football Players in the European Union“, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, Vol. 12, No. 1, 262.

² Zakon o obligacionim odnosima - ZOO („Sl.list SFRJ“ br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Sl.list SRJ“ br. 31/93, „Sl.list SCG“ br. 1/2003 – Ustavna povelja).

³ Zakon o sportu – ZS („Sl.glasnik Republike Srbije“ br. 10/2016).

⁴ Pravilnik o registraciji, statusu i transferu igrača Fudbalskog saveza Srbije – Pravilnik FSS <https://fss.rs/wp-content/uploads/2019/07/Pravilnik-o-registraciji-statusu-i-transferu-igraca.pdf>.

⁵ Pravilnik FIFA o statusu i transferu igrača – FIFA Pravilnik, <https://fss.rs/wp-content/uploads/2019/07/FIFA-Pravilnik-o-statusu-i-transferu-igaca-SER-Izdanje-okt-2022.pdf>.

2. NAČELO AUTONOMIJE VOLJE I UGOVORI O TRANSFERU IGRAČA

Rekli smo, napred, da je ugovor proizvod saglasnosti volja. Navedeno omogućava načelo autonomije volje, kao osnovno načelo obligacionog prava i ugovornih odnosa. Autonomija volje je osnovni princip određivanja sadržine ugovornih odnosa, bez obzira na šta se odnose, odnosno koji je predmet ugovora, izuzev u slučaju kad je predmet ugovora uređen imperativnim normama i prinudnim propisima, kada je i navedeno načelo ograničeno. Za ugovorne strane, autonomija volje je pravo, koje se izražava u sporazumnom određivanju sadržine ugovora, kojima će se regulisati prava i obaveze iz ugovornog odnosa.⁶ Naravno, mora se voditi računa i o prisutnosti elementa inostranosti u ovakvim ugovorima, obzirom na činjenicu da su igrači i klubovi iz različitih zemalja. Mi nećemo tome posvećivati pažnju.

Inače, sloboda stranaka, koja se ogleda u slobodnom biranju pravnih pravila, je ovde veoma izražena, a ta sloboda se može posmatrati subjektivno i objektivno. Kada na subjektivan način posmatramo slobodu stranaka, onda vidimo neograničenu slobodu stranaka u izboru prava. Izabrano pravo dobija karakter ugovornog sporazuma. Ako slobodu stranaka posmatramo objektivno, onda se ta sloboda ograničava, tako što ugovor treba obavezno potčiniti jednom pravnom sistemu ili poretku. Pristalice objektivnog shvatanja kritikuju subjektivni način posmatranja slobode stranaka, govoreći da prihvatanjem subjektivnog shvatanja, ugovor gubi socijalnu karakteristiku. Naime, svaki ugovor potiče iz jedne sredine, koja je sastavni deo određenog pravnog poretka.⁷ Sa namerom smo pomenuli poslednje rečenice, imajući u vidu specifičnost ugovora o transferu fudbalera, kao i njegovo vezivanje za propise odnosno zemlje u kojoj se ugovor zaključuje i u kojoj će igrač nastupati za klub.

3. DEFINISANJE KONTROVERZNIH KLAUZULA U UGOVORIMA O TRANSFERU IGRAČA

Kod ugovora u profesionalnom sportu, ugovorne strane mogu da pokažu veliku kreativnost, koja može veoma uticati na sadržinu odredaba ugovora, na taj način da se može postaviti pitanje da li se taj ugovor može izvršiti ili ne. Ako govorimo o ugovorima koji se tiču transfera sportista iz jednog u drugi klub, klauzule koje predstavljaju rezultat pomenute kreativnosti se ne tiču direktno samog transfera, ali mogu, u velikoj većini slučajeva, uticati na politiku kluba u ovoj oblasti. Na primer, kada je jedan francuski igrač potpisao ugovor sa jednim engleskim klubom, taj ugovor je sadržavao odredbu koja je predstavljala originalnu klauzulu po njegovom zahtevu, a koju je, što je neverovatno, prihvatio klub. Naime, njegova plata

⁶ M. Pak (1989), *Međunarodno privatno pravo*, Beograd, 798.

⁷ V. Čolović (2010), *Međunarodno privatno pravo*, Banja Luka, 192.

je morala uvek da bude među tri najveće u klubu. Iako je ova klauzula služila igraču, to je takođe, na kraju, učinilo njegovu poziciju neodrživom u klubu, što je doprinelo da je on morao da napusti klub. Ponekad određene klauzule predviđaju automatsko produženje ugovora, odnosno određivanje konkretnog bonusa, koji se određivao u odnosu na broj odigranih utakmica u toku jedne sezone od strane određenog igrača. Čak postoje primeri da su i predsednici klubova, koji su uvideli štetnost takvih klauzula, nagovarali trenere da ne uvode te igrače u tim u pojedinim utakmicama, kako bi se izbeglo produženje ugovora, odnosno isplate bonusa.⁸

Za postizanje povoljnijih uslova transfera igrača, zainteresovani klub može direktno ili indirektno, preko agenta, da stupi u kontakt sa pojedinim igračem, kako bi dokazao da postoji velika želja da taj igrač pređe u određeni klub. Naravno, ta zainteresovanost je povezana i sa ponudom veće zarade, boljim uslovima, itd. Igrač je taj koji će, ako mu se određeni klub direktno ili indirektno obratio, obavestiti menadžere kluba, u kojem igra, da želi da ga napusti. Tada počinju pregovori, koji se mogu sastojati čak i iz pokazivanja moći u odnosu na dotadašnji klub, kako bi se ostvarili povoljniji uslovi za odlazak. Tada čak može uslediti i povećanje plate od kluba u kome trenutno igra. Taj cilj se može postići na dva različita načina. Prvi se odnosi na povećanje plate od strane kluba u kome igrač trenutno nastupa, kao što je bio slučaj sa Vejnornom Runijem u Mančester junajtedu 2011., kao i sa Kristijanom Ronaldom 2012., a drugi se odnosi na sticanje boljih uslova u sklopu samog transfera, kao što je bio slučaj, na primer, sa Zlatanom Ibrahimovićem, Lukom Modrićem ili Robinom van Persijem. U prvom slučaju se ugovor produžava, a u drugom se postiže nadogradnja oslobađajuće klauzule.⁹

Da bismo mogli, uopšte, da govorimo o ovakvim klauzulama, a naročito, kad ih definišemo kao odredbu ugovora, moramo izvršiti procenu vrednosti igrača. Na koji način se može izvršiti monetarna procena igrača? Prvo, osnov za takvu procenu mogu predstavljati transferne naknade koje stvarno plaćaju klubovi, a koje predstavljaju cenu određenog igrača za angažovanje na tačno određeno vreme, a što određuju kupci i prodavci na tržištu. Nažalost, stvarne transferne naknade su tajne, odnosno veoma retko se objavljuju od strane klubova i igrača i dostupni su samo za specijalizovane novine i veb stranice. Isto se odnosi i na ugovorne klauzule koje se tiču plata, dodataka na platu, a koje se odnose na plaćanja koja su uslovljena učinkom igrača ili drugim dogovorenim uslovima, kao i klauzula koje se tiču prodaje, što se tiče dogovorenog iznosa ili procenta, koji će klub koji je kupac, platiti trenutnom klubu, ako za tog igrača dobije transfernu naknadu njegovim prelaskom u neki drugi klub u narednom periodu.¹⁰ Kada dođe do transfera, mnogi uslovi prelaska u drugi klub se retko otkrivaju, kao što su plate igrača ili potencijalne klauzule koje se mogu ticati drugih dogovora.

⁸ KEA European Affairs, CDES The centre for the Law and Economics of Sport (2013), *The Economic and Legal Aspects of Transfers of Players*, 188.

⁹ *Ibid.*, 189.

¹⁰ M. Franceschi, J.F. Brocard, F.Follert, J.J.Gouguet (2024), „Determinants of football players' valuation: A systematic review“, *Journal of Economic Surveys*, Wiley, 28, 579.

To su klauzule koje se tiču samih ugovora između klubova i igrača koji se moraju posmatrati kao ugovori o radu, a koje se tiču dogovora između navedenih ugovornih strana, kao i klauzule koje se koriste u navedenim ugovorima, a koji se tiču prethodnih dogovora oko uslova koji se, npr., tiču i naknada za kršenje ugovora.¹¹

Naravno, te klauzule se mogu odnositi i na posebne dogovore između klubova i igrača, a tiču se, kao što smo rekli, neuobičajenih zahteva igrača, odnosno neuobičajenih situacija koje vezujemo za pojedine igrače.

4. PRIMERI KONTROVERZNIH KLAUZULA U UGOVORIMA O TRANSFERU IGRAČA

Kao što smo pomenuli, kontroverzne klauzule su prisutne u ugovorima vezanim za transfer veoma kvalitetnih i poznatih igrača, čiji prelazak iz kluba u klub nije vezan samo za uspeh kluba u nacionalnim i evropskim takmičenjima, već i za privlačenje medijske pažnje koja je direktno u vezi sa zainteresovanošću navijača za dolazak na stadione, kao i za zaključenje brojnih komercijalnih ugovora, što klubovima donosi ogromne svote novca, bez kojih ne bi mogli da angažuju takve igrače. Koristeći svoj kvalitet i činjenicu da su poznati ne samo u svetu fudbala, nego i u svetu estrade, politike, itd., pojedini fudbaleri zahtevaju ispunjenje pojedinih uslova, koji nemaju direktne veze sa osnovnim standardima i elementima ugovora, od kojih je jedan i novac, već koji imaju veze sa njihovom ličnom voljom i načinom života.¹² Možemo reći da pojedini uslovi sadrže takve zahteve da se može reći da je u pitanju i „ucena“ klubova, koji „moraju“ da prihvate iste, kako bi se postigli drugi navedeni ciljevi, vezani za angažovanje odnosnog igrača. Niz je ugovora sa takvim zahtevima. Mi ćemo pomenuti samo neke od njih, imajući u vidu da je nemoguće osvrnuti se čak i na većinu od njih, kao i da su mnogi različiti zahtevi vezani za iste igrače.

Novi ugovor koji je čuveni Kilijan Mbape potpisao sa Real Madridom, sadrži posebnu klauzulu koja se odnosi na dobijanje bonusa od 15 miliona evra, ako imenovani igrač osvoji Zlatnu loptu. Istu klauzulu je sadržao ugovor koji su potpisali Karim Benzema i Real Madrid, ali je iznos bio 1 milion evra. Iz ovog uslova se vidi i odnos kluba prema zahtevu igrača, ali i različit odnos prema obojici igrača, koji su nesumnjivog kvaliteta.

Interesantna je klauzula „dobrog ponašanja“ odnosno o moralnosti u ugovoru između Liverpula i Marija Balotelija iz 2014. godine, koja se odnosi na dobijanje posebnog bonusa, ako ne dobije crveni karton na tri ili više utakmica zbog nasilnog ponašanja, vređanja protivničkog igrača ili bilo kog drugog lica na terenu i sl. Naravno, Baloteli je imao pravo na bonus za svaki postignuti gol, ali ovu klauzulu možemo nazvati običnom za razliku od drugih. Inače, Baloteli

¹¹ *Ibid.*, 593.

¹² H.Horak, I.Štulec, D.Naletina, I.Čizmić, 274.

je imao sličnu klauzulu i ugovoru sa Milanom. Naime, izvršni direktor Milana je definisao navedenu klauzulu u skladu sa pravilima koja regulišu ponašanje zaposlenih u italijanskom vazduhoplovstvu.¹³

Ponovo ćemo pomenuti francuskog reprezentativca Kilijana Mbapea, koji je želeo da ima sličnu klauzulu kao Lionel Mesi koja se odnosila na plaćanje procenta od prihoda koje generiše glavni sponzor opreme Adidas i Apple TV koja ima pravo prvenstva prenosa utakmica. Inače, ranije (1980.) je košarkaš Majkl Džordan potpisao takav ugovor sa Najkom. Vidimo da se i u drugim sportovima pojavljuju ovakve klauzule, ali moramo reći u ređim slučajevima, imajući u vidu da se u fudbalu zarađuje i ulaže najviše novca.

Veoma čudnu klauzulu nalazimo i u ugovoru Lionela Mesija sa Barselonom, a koja se odnosila na uključivanje pomenutog fudbalera u katalonsko društvo i kulturu. Naime, ova klauzula se odnosila na obavezu Mesija da nauči katalonski jezik. Inače, ovaj ugovor je sadržavao odredbe koje su omogućavale Mesiju da napusti klub bez obeštećenja, ako Katalonija postane nezavisna, obzirom da onda ne bi mogao da igra u ligi koja je u skladu sa njegovim fudbalskim renomeom.¹⁴

Zatim, klauzula u ugovoru između kluba Barselona i Nejmara, koja se odnosila na posete prijatelja iz Brazila. Naime, tom klauzulom su obezbeđene posete prijatelja iz Brazila Nejmaru avionom dva puta mesečno, kako se fudbaler ne bi osećao usamljeno. Naravno, sve o trošku Barselone. Ova klauzula je ispunila svoju svrhu, obzirom da su i klub i Nejmar bili zadovoljni.¹⁵ Moramo istaći da se radi o veoma neuobičajenoj klauzuli koja se može kvalifikovati i kao ucena fudbalskog kluba Barselona.

Znamo da je Denis Bergkamp nosio nadimak „Holandanan koji ne leti“. To nije bilo slučajno, obzirom da je igrač tražio da se u njegovom ugovoru definiše klauzula koja mu obezbeđuje da ne koristi avio prevoz kad njegov klub igra utakmice u mestima koje su udaljene da prevoz mora biti avionski. Bergkamp se plašio letenja, pa je zbog toga propustio mnoge utakmice, a klub mu je obezbeđivao, kad god je to bilo moguće, drugi vid prevoza.¹⁶

Aleks Čemberlen skoro uvek je ulazio u igru nakon sedamdesetog minuta. Njegov klub Arsenal je navedeno precizirao u ugovoru koji je zaključen sa Sauteptonom, tako da su morali da uplaćuju dodatnih 10.000 funti, ako Čemberlen provede na terenu više od 20 minuta po utakmici. Menadžer kluba Arsen Venger je navedeno striktno poštovao.¹⁷

Poznato je da Brazilac Ronalđinjo voli noćni život. Klauzula koja se odnosila na tu činjenicu bila je sadržana u ugovoru kad je pomenuti igrač prelazio iz Milana u

¹³ 19 Most Bizarre Contract Clauses in Football History, <https://www.givemesport.com/most-bizarre-contract-clauses-in-football-history/>, 23/11/2024.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Ten of the strangest contract clauses in football – From Firmino’s anti-Arsenal proviso to Prior’s sheep testicle deal, <https://talksport.com/football/966328/football-strangest-transfer-contract-clauses/>, 24.22.2024.

¹⁷ 19 Most Bizarre Contract Clauses in Football History.

Flamengo. Klauzulom je bilo određeno da Ronaldinjo može da izađe u provod dva puta nedeljno. Naravno, ako prekorači navedeno, bio je u obavezi da snosi sankcije.¹⁸

Zatim, ruski klub Anži je angažovao Semjuela Etoa u vreme kada je postojao plan da ovaj klub postane vodeći u Rusiji, kao i da postane jedan od boljih klubova u Evropi. Sulejman Kerimov, vlasnik Anžija, doveo je pomenutog fudbalera Kameruna, omogućavajući mu da igra u Mahačkali, a živi u Moskvi, jer Semjuel Eto nije želeo da živi u udaljenom gradu. Zbog toga mu je obezbeđen svakodnevni avionski prevoz od Moskve do Mahačkale i nazad, kako bi mogao da trenira i igra utakmice. Udaljenost između ova dva grada je 3000 kilometara.¹⁹

Nil Rudok je važio za jednog od fudbalera sa veoma izraženim atletskim sposobnostima. Njegov klub Kristal Palas je želeo da motiviše ovog fudbalera da ostane u toj formi. Zbog toga je rukovodstvo kluba odredilo sankciju Rudoku od 10% od plate, ako prekorači odgovarajuću telesnu težinu. Osam puta je Nil Rudok kažnjen. U Kristal Palasu se zadržao samo godinu dana.²⁰

Bek reprezentacije Norveške Stig Inge Bjornbaj je voleo skijanje, tačnije skijaške skokove. On se, inače, kao mlađi uporedo bavio i ovim sportom i fudbalom. Ali, Liverpul je hteo da se obezbedi, kako se Bjornbaj ne bi povredio, tako da je ugovor između kluba i igrača sadržavao klauzulu o zabrani bavljenjem skijaškim skokovima. Bjornbaj je na Enfil Roudu proveo osam godina i odigrao više od 180 utakmica.²¹

Pomenućemo i jednu klauzulu koju je definisao klub imajući u vidu ponašanje igrača. Ta klauzula se odnosila na Urugvajca Luisa Suareza, kad je prelazio iz Liverpula u Barselonu i zabranu da grize protivničke igrače za vreme utakmica. Suarez je imao takve „slučajeve“ sa igračem PSV Ajndhovena Otmanom Bakalom i defanzivcem Čelzija Branislavom Ivanovićem. Inače, Suarez je već bio suspendovan kad je stigao na Nou Kamp 2014., jer je tog leta na Svetskom prvenstvu ugrizao za rame Đorđa Kjelinija. Bivši predsednik Barselone Žozep Marija Bartomeu je negirao postojanje te klauzule.²²

U januaru 2020. godine fudbalska legenda Japana Keizuke Honda je potpisao ugovor sa brazilskim Botafogom. Tada je bio na kraju karijere. No, Honda je tražio da mu se obezbedi oklopno vozilo, kako bi bio bezbedan u Riu de Žaneiru, obzirom da se ova grad smatra jednim od najopasnijih na svetu, kao i zbog činjenice da su, osim Botafoga, popularni klubovi u tom gradu i Flamengo, Fluminense i Vasko de Gama, pa postoji opasnost i od navijača. Neverovatno je da se Botafogo složio, ali je Honda prešao u drugi klub.²³

¹⁸ Ten of the strangest contract clauses in football – From Firmino's anti-Arsenal proviso to Prior's sheep testicle deal.

¹⁹ 19 Most Bizarre Contract Clauses in Football History.

²⁰ Ten of the strangest contract clauses in football – From Firmino's anti-Arsenal proviso to Prior's sheep testicle deal.

²¹ 19 Most Bizarre Contract Clauses in Football History.

²² Ten of the strangest contract clauses in football – From Firmino's anti-Arsenal proviso to Prior's sheep testicle deal.

²³ 19 Most Bizarre Contract Clauses in Football History.

Pomenućemo još jednu klauzulu koja je više nego smešna, ali koja govori i o tome da klauzule moraju biti detaljno definisane. Naime, Đuzepe Reina je zahtevao od svog kluba Arminije Bilefeld da mu izgradi kuću za svaku godinu trajanja ugovora, a isti je potpisan na tri godine. Klub je pristao na uslov, ali on nije bio konkretan, odnosno ništa nije bilo rečeno kakva kuća, odnosno kuće moraju da budu. Zbog nedefinisanosti klauzule, Arminija Bilefeld je napravila tri kuće ali od LEGO kockica. Kao što vidimo, klub je ispunio uslove nemačkog napadača.²⁴

Možemo pomenuti još čudnih ili, čak, smešnih klauzula koje su se, na primer, odnosile na želju igrača da leti u svemir prvim komercijalnim letom, kao i na časove kuvanja koje je klub trebao da obezbedi za suprugu angažovanog fudbalera. Sigurno je da takve klauzule ne vezujemo samo za fudbal, ali su u ovom sportu one najčešće. Smatramo da smo i navedenim primerima pokazali čestu prisutnost ovih klauzula, od kojih mnoge nemaju dodrinih tačaka sa samim nastupima na utakmicama i fizičkom spremnošću igrača.

5. (NE)REGULISANJE KONTROVERZNIH KLAUZULA U FIFA PRAVILNIKU, KAO I U ZAKONU O SPORTU I PRAVILNIKU FSS

ZS definiše da profesionalni sportista zaključuje ugovor o radu kojim zasni-va radni odnos sa sportskom organizacijom najduže do pet godina.²⁵ Ugovor se zaključuje u pismenoj formi, a u slučaju utvrđivanja ništavosti, poništenja, sporazumnog raskida ili raskida ugovora sportska organizacija je dužna da o tome obavesti nadležni granski sportski savez.²⁶

Na ovom mestu ćemo domah reći da FIFA Pravilnik ne sadrži odredbe kojima reguliše dopuštenost pojedinih odredbi ugovora. Takođe, Pravilnik FSS definiše da ugovor između profesionalnog igrača i kluba prestaje da važi između ostalog oglašavanjem ugovora ništavim, kao i drugim slučajevima kada prestaju svi pravni poslovi.²⁷ Takođe, pojedine odredbe ugovora ili ugovor u celini je ništavan, ako je zaključen suprotno odredbama ovog akta ili drugih opštih akata FSS, o čemu donosi odluku nadležni organ FSS na zahtev igrača ili kluba.²⁸ Posvetićemo veću pažnju FIFA Pravilniku.

a *FIFA Pravilnik*

U pojedinim odredbama FIFA Pravilnika možemo naći neke koje bi mogle da se primene kod definisanja kontroverznih klauzula. Pre svega, moramo da

²⁴ *Ibid.*

²⁵ Član 13 ZS.

²⁶ Član 12 ZS.

²⁷ Član 62 Pravilnika FSS.

²⁸ Član 71, st. 3 Pravilnika FSS.

se osvrnemo na odredbu koja definiše da ugovor između igrača i kluba može prestati da važi samo po isteku važnosti ili uz obostranu saglasnost.²⁹ Moramo reći da ova odredba nije u saglasnosti sa odredbama koje FIFA Pravilnik definiše u nastavku, a koje se odnose na raskid ugovora iz pojedinih razloga. U svakom slučaju, poštovanje ugovora je obavezno kako za igrača, tako i za klub. To znači da će raskid ugovora, koji nije u skladu sa navedenom odredbom, dovesti do posledica. Ugovor nastaje saglasnošću volja i obavezan je za stranke. Ovo moramo, uvek, imati u vidu, kada govorimo o ovim klauzulama. Naime, ako klub pristane na zahteve igrača, on te zahteve mora da poštuje. FIFA Pravilnik definiše i pravila koja se odnose na raskid ugovora iz opravdanih razloga. Smatramo da bi tačka 2 člana 14 ovog akta mogla da se primeni na eventualnu izmenu uslova definisanih u ugovoru, a koji se odnose na navedene klauzule. Naime, konkretno ponašanje igrača, koje nije u skladu sa regulisanim uslovima u ugovoru, može da se smatra kao razlog za raskid ugovora. Sigurno je da bi definisanje moralnih klauzula, o kojima će biti reči kasnije, jasno odredile sankcije u takvom slučaju, ali smatramo da bi ova odredba FIFA Pravilnika mogla da se primeni, čak i ako ne postoji moralna klauzula. No, da bi tako nešto bilo moguće, potrebno je detaljno definisati uslove koji predstavljaju zahtev igrača.

Odredba koja bi mogla takođe da bude uzeta u obzir odnosi se na raskid ugovora usled sportski opravdanog razloga. Naime, ako je afirmisan igrač nastupio na manje od 10 % zvaničnih utakmica kluba, tada on može raskinuti ugovor. Naravno, uzeće se u obzir okolnosti u kojima se nalazi igrač. Sam sportski opravdani razlog će se utvrđivati od slučaja do slučaja. Ova odredba se može tumačiti i na način koji ide u prilog klubu. Ukoliko igrač ne nastupi na dovoljnom broju zvaničnih utakmica za klub, razlog tome se može tražiti i u nepoštovanju uslova definisanih u ugovoru, a po posebnim zahtevima igrača, odnosno u zahtevanju većih prava u odnosu na ona koja su mu prihvaćena, odnosno u stvarnom uticaju primene tih klauzula na njegovu igračku sposobnost i mogućnost nastupanja na utakmicama. Delovi odredbe koji definišu da će se svaki slučaj ceniti posebno, odnosno da će se u svakom slučaju posebno ceniti sportski opravdani razlog ide u korist kluba u dokazivanju zbog čega igrač nije mogao da nastupa za klub.

No, ono što ne ide u prilog klubu, nalazimo u odredbi člana 16. ovog akta, koji definiše da se ugovor ne može raskinuti u toku takmičarske sezone. Ovde već moramo da pomenemo institut promenjenih okolnosti, odnosno situacije kada se dese okolnosti koje nisu mogle da budu predviđene u momentu zaključenja ugovora, a koje se odnose na poštovanje navedenih klauzula, kako od strane kluba, tako i od strane igrača.

Način tumačenja opravdanog razloga, kao i sportski opravdanog razloga je jako bitan zbog naknade štete koja je definisana članom 17. FIFA Pravilnika. Naime, po ovoj odredbi, strana koja raskida ugovor, mora da naknadi štetu. Sam iznos naknade štete će zavisiti od činjenice da li je igrač zaključio novi ugovor

²⁹ Član 13 FIFA Pravilnika.

ili ne. Osnovni problem je definisanje razloga za raskid ugovora, koji zavisi i od same klauzule koja je uneta u ugovor, kao i ponašanja ugovornih strana u odnosu na njenu primenu u okviru izvršenja ugovora.

Takođe, veoma je bitno odrediti da li je raskid ugovora nastupio za vreme zaštićenog perioda ili ne, jer od te činjenice zavisi i izricanje sportskih sankcija u zavisnosti od toga da li je za raskid „kriv“ igrač ili klub. Sigurno je da ova odredba može poslužiti kao vrsta kazne u slučaju nepoštovanja navedenih klauzula, ali se postavlja pitanje da li će se izvršenje ili neizvršenje tih klauzula tumačiti u skladu sa odredbama samog ugovora, opštih pravila ili eventualno definisanih moralnih klauzula.

Iako FIFA Pravilnik sadrži odredbu koja se odnosi na posebna pravila vezana za izvršenje ugovora između kluba i igrača, istom nije ništa predviđeno za situacije koje su vezane za definisanje navedenih klauzula u ugovoru.³⁰ Moramo da kažemo da je, ne samo u navedenom pogledu, FIFA Pravilnik manjkav, obzirom da je, u mnogim slučajevima, potrebno posebno tumačenje, odnosno primena opštih pravila, što dovodi u pitanje mnoge profesionalne ugovore između igrača i klubova.

6. REGULISANJE KONTROVERZNIH KLAUZULA OPŠTIM PRAVILIMA OBLIGACIONOG PRAVA

Obzirom da materija specifičnih i kontroverznih klauzula u ugovorima o transferu igrača nije regulisana aktima FIFA, FSS, kao ni odredbama ZS, navešćemo opšte odredbe koje se odnose na ništavost ugovora koje su regulisane u ZOO. Naime, kod ovakvih slučajeva ne možemo govoriti o raskidu ugovora između kluba i igrača, kao ni o zabludi, obzirom da su klub i igrač definisali navedene klauzule u ugovoru, već samo, eventualno, o ništavosti obzirom da se radi o klauzulama koje mogu biti protivne pojedinim načelima, kao i svrsi samih ugovora o transferu fudbalera. Na prvom mestu, ugovor će biti ništav, ako je predmet obaveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv.³¹ Naime, kod ugovora o transferu igrača se može raditi o neodredivom predmetu, ali se postavlja pitanje volje stanaka, odnosno da li su one htele da, kasnije, definišu predmet ugovora koji se tiče pojedinih zahteva fudbalera. Zatim, ugovor je ništav, ako osnov ne postoji.³² Naime, postojanje kauze ili osnova mora biti jasno definisano, kako bi ugovor postojao. Kod ovih ugovora kauza se sastoji u angažovanju fudbalera. Sam predmet definisan ovakvim klauzulama se može odnositi na osnov, ali on može biti samo jedan od elemenata koji definiše razlog zaključenja ugovora. Odredba ZOO koja nas na ovom mestu, najviše interesuje se odnosi na činjenicu da je ugovor ništav, ako je ugovor protivan prinudnim propisima, javnom poret-

³⁰ Član 18 FIFA Pravilnika.

³¹ Član 47 ZOO.

³² Član 52 ZOO.

ku ili dobrim običajima. Ako je, sa druge strane, zaključenje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani, ugovor će ostati na snazi, ako nije bilo šta drugo predviđeno za dati slučaj.³³ O protivnosti pojedinih odredbi ugovora u ovom smislu možemo govoriti samo ako je ugovor protivan pravilima angažovanja igrača, same svrhe ugovora, diskriminacije drugih igrača kod kojih navedene klauzule ne postoje, kao i ako se radi o povredi morala. No, ispunjenje posebnih želja, ako se ne radi o vršenju krivičnih dela, povredi morala na opšti način, ne može biti razlog za ništavost ovih ugovora.

Ako se, ipak, vezano za primenu pojedinih klauzula, utvrdi ništavost ugovora, svaka od ugovornih strana je dužna da vrati drugoj sve što je primila, odnosno, ako to nije moguće, onda se duuguje naknada u novcu. Ako je ugovor protivan javnom poretku, prinudnim propisima i dobrim običajima, onda će sud odbiti zahtev nesavesne strane za vraćanjem onoga što je dala.³⁴ Takođe, ništavost neke odredbe ugovora ne povlači ništavost i celog ugovora, ako on može da egzistira i bez ništave odredbe, odnosno ako ta odredba nije bila uslov, kao ni odlučujuća pobuda za zaključenje ugovora.³⁵

Već smo, analizirajući FIFA Pravilnik, spomenuli promenjene okolnosti kao razlog raskida ugovora u toku takmičarske sezone. Naime, radi se o institutu raskida ili izmene ugovora u slučaju da posle zaključenja ugovora nastupe okolnosti koje otežavaju ispunjenje obaveze jedne strane, ili okolnosti zbog kojih se ne može ostvariti svrha ugovora, a sve to u meri da je očigledno da ugovor više ne odgovara očekivanjima ugovornika i da bi po opštem mišljenju bilo nepravilno da se on održi³⁶.

Znači, ono što moramo postaviti kao problem ili kao pitanje, kad analiziramo ovakve klauzule, jeste da li one mogu uopšte da budu deo ugovora i da li predstavljaju osnov za ništavost ugovora. Zatim, da li, kod pojedinih klauzula, predmet ugovora može biti moguć, kao i da li te klauzule mogu biti u direktnoj vezi sa osnovnim razlogom angažovanja igrača, a to su nastupi na utakmicama za odnosni klub.

6.1. Kontroverzne klauzule kao nepoštene odredbe

Postavlja se pitanje da li kontroverzne klauzule možemo definisati kao nepoštene odredbe ugovora o transferu igrača. Kriterijumi određivanja nepoštenih odredaba u jednom ugovoru su različiti i relativni. Sadržina ovih kriterijuma zavisi od upotrebe, odnosno, načina na koji se ugovara određena odredba nekog ugovora. Zato se težina odnosno pravni značaj ispunjenosti ovih kriterijuma

³³ Član 103 ZOO.

³⁴ Član 104 ZOO.

³⁵ Član 105 ZOO.

³⁶ Član 133 ZOO; M. Karanikić Mirić (2012), „Nepravilne odredbe u ugovornom pravu Republike Srbije“, *Forum za građansko pravo za jugoistočnu Evropu, Izbor radova i analiza Druga regionalna konferencija*, Skoplje, Knjiga II, 221.

procenjuje prema okolnostima konkretnog slučaja³⁷. Nepoštenom ugovornom odredbom nazivamo onu odredbu kojom se umanjuju prava i ovlašćenja jedne ugovorne strane. Šta više, ta prava, u pojedinim slučajevima, ne postoje. Nepoštena ugovorna odredba je ništavna, ali će ugovor ostati na snazi, ako može da opstane i bez te odredbe. Zbog toga možemo da postavimo pitanje, koji elementi moraju da se ispune da bi se neka ugovorna odredba smatrala nepoštenom. Po nekim opštim kriterijumima, nepoštena ugovorna odredba je ona, koja je protivna načelu savesnosti i poštenja, kao i ona koja prouzrokuje nejednakost u pravima i obavezama ugovornih strana, a na štetu druge ugovorne strane ili potrošača³⁸. U svakom slučaju, ukoliko je postignuta saglasnost volja stranaka kod ugovora o transferu igrača, ne može biti reči o nepoštenim odredbama, ali u smislu ugrožavanja i umanjenja prava ostalih igrača u klubu, može, pa u tom smislu možemo ove klauzule posmatrati i kao nepoštene ili diskriminatorne.

7. MORALNE KLAUZULE

U vezi sa kontroverznim klauzulama moramo pomenuti i moralne klauzule koje se tiču odredaba u ugovoru koje daju jednoj strani pravo da suspenduje ili raskine ugovor, ako se zaposleni, konkretno, u ovom slučaju, igrač ponaša na način koji bi mogao da ima negativni uticaj na samo izvršenje ugovora, na druge igrače i na ceo klub. Ove klauzule se još nazivaju i klauzule „o lošem glasu“. Moralne klauzule mogu biti definisane manje ili više na širi način, kako bi se obuhvatio širok spektar nedoličnog ponašanja igrača. Upošteno govoreći, moralna klauzula odnosi na igrača koji se ponaša na neodgovarajući način ili vrši pojedine radnje koje bi klub mogli da dovedu do problema. Moralne klauzule predstavljaju i rezervnu varijantu za slučajeve nedoličnog ponašanja igrača, koje spada u prekršaje, ali bi, ipak, trebalo da bude sankcionisano.³⁹

Jedan od najpoznatijih slučajeva koji je aktivirao primenu moralnih klauzula tiče se golfera Tajgera Vudsa. Naime, saobraćajna nezgoda koju je izazvao i niz vanbračnih afera doveli su do toga da su mnogi sponzori raskinuli svoje ugovore sa Vudsom. Pretpostavlja se da su ti ugovori raskinuti zbog primene moralnih klauzula. Jedino je kompanija Najk nastavila da sponzorise Vudsa, što govori da, možda, u tim ugovorima nisu bile predviđene navedene klauzule. Ipak, suma koju je Vuds dobijao na ime sponzorstva od kompanije Najk bila je manja nego ranije, odnosno pre navedenih događaja.⁴⁰

U vezi sa definisanjem moralnih klauzula, moramo reći da je kod pregovora između kluba i igrača je veoma važno pravilno zaštititi interese. Ako je

³⁷ M. Karanikić Mirić, 224

³⁸ A. Pošćić (2006), „Nepoštena klauzula u potrošačkim ugovorima“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 2/2006, god. 43, Pravni fakultet u Splitu, 168.

³⁹ Morality Clauses in Employment Contracts | Considerations for Sporting Organisations; <https://www.sportslawyer.com.au/morality-clauses-in-employment-contracts-for-athletes/>, 20.11.2024.

⁴⁰ *Ibid.*

ponašanje sportiste takvo da može predstavljati opasnost za klub, tada je bitno predvideti odredbu kojom će se zaštititi klub. Ukoliko javno mnjenje sazna za neadekvatno ponašanje igrača, tada se može dovesti u pitanje percipirani integritet kluba, kao i njegovih sponzora, što bi moglo da se izbegne predviđanjem moralnih klauzula u ugovoru, koje se mogu primeniti u odgovarajućim okolnostima. No, ove klauzule nemaju za cilj samo minimiziranje rizika i zaštitu javnog imidža kluba, već je potrebno da se njima pokaže i briga o igračima. Praktično, to znači da se, o primeni ovih klauzula, mora voditi računa, na način da one ne štete kako klubovima, tako i ostalim igračima, ali i igračima koji imaju određene zahteve prema klubovima. Ako su moralne klauzule suviše oštre, što znači da mogu biti i nepravedne, tada, upravo ta nepravednost može biti razlog za kritiku. Sa druge strane, ako su moralne klauzule suviše blage, tada se takvi ugovori mogu naći na udaru kritika, jer bi neadekvatni postupci igrača mogli da izazovu štetu kako klubu, tako i drugim igračima.⁴¹ Naravno, sve ove situacije mogu da dovedu do sporova, obzirom da igrač može biti nezadovoljan suspenzijom ili raskidom ugovora. Ti sporovi su uglavnom skupi, odnosno čak i eventualna poravnanja mogu biti štetni za klub, ali i igrača.

8. ZAKLJUČAK

Kontroverzne ili, kako ih još možemo nazvati, čudne klauzule su, najčešće, prisutne u profesionalnim ugovorima između fudbalskih klubova i onih igrača koji po svom kvalitetu odskaču od ostalih, odnosno onih igrača koji su skuplji na fudbalskom tržištu. Da li su te odredbe ništave ili ne, zavisi od opštih pravila koje se primenjuju u odnosnoj zemlji, gde se taj ugovor zaključuje. Ipak, moramo reći da svaka od ovih klauzula može da bude deo ugovora, samo ako je definisana saglasnošću volja obe ugovorne strane, što znači da se moraju poštovati, kako od kluba, tako i od igrača. Ako govorimo o poštovanju tih klauzula od strane kluba, onda bi svako odstupanje od tih klauzula moglo dovesti do raskida ugovora od strane igrača i postavljanja zahteva za naknadu. Sa druge strane, ponašanje igrača mora da bude, takođe, u skladu sa navedenim klauzulama, obzirom da bilo koja promena uslova ili zahtevanje većih prava može dovesti do raskida ugovora od strane kluba. Kontrola ovakvih klauzula mogu doprineti moralne klauzule koje, takođe, moraju da budu rezultat saglasnosti volja stranaka. One predstavljaju zaštitu kluba od neadekvatnog ponašanja igrača. Ako takvo ponašanje igrača utiče na njegove igračke sposobnosti, kao i mogućnost nastupanja na utakmicama kluba, sigurno je da će te klauzule imati prednost u primeni u odnosu na one čije definisanje je tražio igrač.

Sigurno je da ove klauzule mogu biti diskriminatorne, pre svega, prema ostalim igračima u klubu. Sa druge strane, sigurno je da ne možemo „kriviti“ igrače koji zahtevaju unošenje ovakvih klauzula u ugovor, obzirom da oni diktiraju

⁴¹ *Ibid.*

uslove zaključenja ugovora, imajući u vidu njihove kvalitete kao igrača. Međutim, činjenica da ovakve ili slične klauzule nisu regulisane aktima u okviru FIFA i FSS, kao i drugim aktima u sportu doprinose diskrecionom pravu klubova i igrača da definišu ove klauzule po svojoj volji, što znači da one nekad mogu biti i protivne opštim propisima. Samim tim, moraju se primenjivati opšti propisi ugovornog prava, od kojih mnogu nemaju rešenja za ova pitanja.

**Vladimir Čolović, Phd,
Full professor
Principal Research Fellow**

CONTROVERSIAL CLAUSES IN CONTRACTS ON THE FOOTBALL PLAYERS TRANSFER

Summary

Constituent elements of football player transfer contracts can be controversial clauses that do not represent the usual provisions of these acts, but rather the conditions of individual footballers that are related to requirements that are, to put it mildly, specific, and are related to the fact that these players they are aware that they are of high quality and that their engagement represents a special gain for the club, and that's why they make those demands that are not only related to money. The question arises of the legality of those provisions in terms of the possible nullity of the contract. Likewise, the question arises as to whether these provisions are unfair, given that these players, in that way, are given a special status in relation to other players, but also in relation to the club. Whether these requests will be adopted depends on the will of the club, which means that their regulation requires the consent of the will. The paper lists some contracts of the most famous football players that contain the aforementioned clauses, and also analyzes the acts of FIFA and the Football Association of Serbia that regulate the content and status of football player transfer contracts. The author also mentions the possibility of defining moral clauses as an instrument to protect the club. Also, attention is paid to the general rules in this area.

Keywords: football, contract, transfer, controversial clauses, moral clauses.

LITERATURA

M. Karanikić Mirić (2012), „Nepravilne odredbe u ugovornom pravu Republike Srbije“, Forum za građansko pravo za jugoistočnu Evropu, Izbor radova i analiza Druga regionalna konferencija, Skoplje, Knjiga II.

- M. Pak (1989), *Međunarodno privatno pravo*, Beograd.
- A. Pošćić (2006), „Nepoštena klauzula u potrošačkim ugovorima“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 2/2006, god. 43, Pravni fakultet u Splitu.
- M. Franceschi, J.F. Brocard, F.Follert, J.J.Gouguet (2024), „Determinants of football players’ valuation: A systematic review“, *Journal of Economic Surveys*, Wiley, 28.
- H.Horak, I.Štulec, D.Naletina, I.Čizmić (2024), „The Legal and Economic Aspects of Transfers of Football Players in the European Union“, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, Vol. 12, No. 1.
- V. Čolović (2010), *Međunarodno privatno pravo*, Banja Luka.
- KEA European Affairs, CDES The centre for the Law and Economics of Sport (2013), *The Economic and Legal Aspects of Transfers of Players*.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

796.332:34.05(082)

SRPSKI fudbal : uporednopravni izazovi i perspektive. 4 = Serbian football : comparative law challenges and perspectives. 4 / urednik, editor Miloš Stanić. - Beograd : Institut za uporedno pravo = Belgrade : Institute of Comparative Law, 2024 (Beograd : Birograf komp). - 182 str. ; 24 cm

Tiraž 150. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Summaries.

ISBN 978-86-82582-27-4

1. Станић, Милош, 1983- [уредник]
а) Фудбал -- Упоредноправни аспект -- Зборници

COBISS.SR-ID 158750473